

7 квітня 1928 року

Крізь паркан, поміж кручені паничі, мені видно було, як вони гатять. Ось кинулися туди, де стирчить прапорець, а я собі попід парканом, суну. Ластер щось вишукує в траві там, під квітучим деревом. Ось вони хап прапорця... Удар! І ще удар... Тоді тиць прапорця, де й був, і прожогом до стола, й він ударив, і той, інший, ударив. Потім вони покуріли далі, а я все суну попід парканом. Ластер одійшов од квітучого дерева, й ми пішли попід парканом, а ті поставали, то й ми стали, а я все видивляюся в паркан, а Ластер шукає-шукає в траві.

— А дай-но, кедді¹, ключки!

І він бах. Та й подалися геть вигоном. А я од паркану ні-ні, держусь і тільки очима пасу, як вони од мене все далі.

— Отакої! — каже Ластер. — Тридцять три роки, таке здоровило, а все бги-бги. А я такого струга стругав, поки допхався до міста, по той торт для тебе. Заплач, Матвійку, дам копійку! Якщо спершу поможеш мені знайти її... щоб було з чим на виставу піти ввечері.

Знехотя б'ють, через вигін. Я назад попід парканом, туди, де прапорець. Має-лопотить серед лискучої трави та дерев.

— Та вже ходім, — каже Ластер. — Там ми все перешукали. Тим часом вони ще не вернуться. Пошукаймо ще біля річки-фоси, якщо чорнюки не запопали її досі.

¹ К е д д і – хлопчик, що носить за гравцями набір ключок і м'ячів для гольфу.

Он червоний він, тріпоче посеред вигону. Летить пташка, кособоко, сіла перехняблено на нього. Ластер кидь. Прапорець тріп та тріп на тлі лискучої трави та дерев. А я до паркана тулюся.

— Та годі тобі вже скиглити, — мені Ластер. — Уже ж не верну я тобі тих грачів, якщо вони пішли собі. Не перестанеш пхинькати — матінка не зробить тобі іменин. А знаєш, що я зроблю, якщо ти не припиниш? Я сам-один згамаю весь той торт! І свічки поглитаю: гам-гам! ням! ням! Строщу всі тридцять три, до одної! Вгамуйся. Взутий чи босий — гайда до фоси! Мені до зарізу потрібен той четвертак. Мо'ї м'ячки які познаходимо. Он! Он вони! Отам-о! Ген-де, бачиш? — Підійшов до паркану, рукою показує. — Ось, бачиш? Вони вже не приб'ються сюди. Вперед!

Потюпали ми попід парканом, до городу підійшли, а на паркані, на городньому, тині наші. І моя тинь вища за Ластерову на паркані. Ось вилом, ліземо туди.

— Стривай! — мені Ластер. — Знову ти за той цвях зачепився. Ну ніяк не можеш так пролізти, щоб не зачепитись за нього!

Кедді мене одчепила, й ми пролізли. І Кедді каже: «Дядечко Маврі велів, щоб ми йшли навпригинці, аби ніхто нас не вгледів. Ну ж бо, пригнися, Бенджі. Ось так, як я, бач?» То ми отак, навпригинці, й перейшли сад, а квіти об нас терлися, шурхотіли та торохтіли. Земля під ногами там така тверда. Перелізли через паркан, а там свині — рох-рох на нас та нюх-нюх до нас. «Либонь, сумують вони за тим кабанчиком, що наші закололи вранці», — сказала Кедді. Ох і тверда ж там земля, геть забита, і груддя такенне.

«Не виймай рук із кишень, — Кедді мені. — А то заморозиш. Ти ж не хотів би поодморозувати собі руки — якраз на Різдово?»

— Там така холодюка, надворі, — каже Верш. — Чого тобі туди замандюрилось?

— Що в нього цим разом? — питається мама.

- Та проситься погуляти, — каже Верш.
- То й випустить його, — каже дядечко Маврі.
- Дуже вже ж холодно, — їм мама. — Хай краще сидить удома. Бенджаміне! Ну перестань!
- Та не заморозиться, — їй дядечко Маврі.
- Послухай, Бенджаміне, — мені мама. — Не будеш хорошим хлопчиком — запхну тебе в кухню.
- А меммі просила не пускати його до кухні сьогодні, — каже Верш. — І без нього їй там по саму зав'язку мороки — стільки пекти-варити-парити.
- Та хай провітриться собі, Кароліно, — мамі дядечко Маврі. — А то ще хвороби накличеш на себе через нього.
- Та знаю, — зітхає матінка. — Покарав мене Пан Біг дитятком. Тільки за що — не відаю.
- Авжеж, авжеж, — заавжежкав дядечко Маврі. — Чогось би покріпного тобі. Ось я зроблю тобі пунш!
- Та я од того твого пуншу тільки ще гірш розкисну, — матінка йому. — Сам добре знаєш.
- Ні ж бо! Ти ого як збадьоришся! — їй дядечко Маврі. — Гарненько вкушай його, хлопче, та й виведи на ча-синку.
- Дядечко Маврі пішов. І Верш десь пішов.
- Ну перестань нити, будь ласкав, — мені мама. — Зараз ми вмиє гарненько тебе вкутаємо та й випхаємо. Я ж не хочу, щоб ти там заохолодився.
- Верш узув мені черевики, накинув пальто, ми хап шапку та й пішли. А дядечко Маврі ховає пляшку в буфет, що в їдальні.
- З півгодинки потримай його на морозці, хлопче, — каже дядечко Маврі. — Тільки з подвір'я не випускай!
- Та звісно, сер, — йому Верш. — Ми ж його ніколи й не випускаємо за ворота.
- Вийшли ми надвір. Сонце холодне, а блищить.
- А куди це ти почовгав? — мені Верш. — Чи не в місто? Таке собі намислив?

Ми продерлися крізь торохтюче листя. Хвіртка холодною.

— Сховай краще руки в кишені, — мені Верш. — От примерзнуть вони тобі до залізної хвіртки, і що тоді? Чи ж не ліпше було почекати їх у теплій хаті.

Він узяв мої руки й запхнув до кишень. Чую, як він торохтить поміж листя. Чую запах морозу. Хвіртка холодною ж.

— На пожуй горіхів, це краще. О! Скільки — і вже й на дереві! Ти глянь на ту білочку, Бенджі!

Мої пальці не чують хвіртки, але ж як тхне сліпучим холодом.

— Заховай, запхни назад руки, до кишень!

Коли це Кедді іде. А тоді як пугне до нас. Торба з книжками метляється, б'є її ззаду.

— Привіт, Бенджі! — каже Кедді. Відчинила хвіртку, зайшла, нахилиється. Кедді пахне, як те листя. — Це ти вийшов чи не мене зустріти? — питається. — Вийшов зустріти Кедді, еге ж? Верше! Що ж ти рук йому не догледів? Вони в нього як льодяки!

— Та все кажу йому: не виймай з кишень! — їй Верш. — А він мов прикипів до тої залізної хвіртки.

— Та невже ж ти вийшов зустріти Кедді? — вона мені й тре-тре мої руки. — Ну й що? Що ти хочеш мені сказати?

Пахне Кедді, мов дерева й мов тоді, коли вона каже, що оце ж ми й попрокидалися.

«Ну й чого ти рознився? — каже мені Ластер. — Дійдем до фоси, то звідтіля й побачиш їх. Ось, на. Дурій тобі». І дає мені квітку. Ми зайшли за паркан, до повітки.

— То й що ж воно таке, що? — допитується Кедді. — Що ти хотів би розповісти твоїй Кедді? Вони випхали його на мороз, правда, Верше?

— Та хто б його і втримав узаперті! — їй Верш. — Ключив, аж поки й випустили, а тоді прямо сюди пре і все у хвіртку зирить, на вулицю...

— То й що? — мені Кедді. — Мо, ти гадав: от прийде Кедді з школи та вже й Різдво буде? Справді таке думав? А воно ж, те Різдво, лише позавтрьому буде. Сенті Клаус, Бенджі! Сенті Клаус подаруночки принесе. Ану біжка до дому! Та й зігріємось.

Бере вона мене за руку, й ми мчимо крізь те яскраве шурхотливе листя. Вихопилися по східцях нагору — з яскравого холоду та в темний. Дядечко Маврі якраз ставить ту свою пляшку в буфет. Він кличе Кедді, а Кедді Вершеві:

— Веди його до вогню, Верше! — А тоді до мене: — Ходи з Вершем! А я вернусь за хвилику.

Пішли ми до вогню. Матінка питає:

— Він промерз, Верше?

— Ні, мамо, — їй Верш.

— Зніми з нього пальто й черевики, — матінка йому. — І скільки разів нагадувати тобі, щоб його черевики лишав за порогом?

— Так, мамо, — їй Верш. — Постій тихенько.

Роззув мене — скинув черевики, розщібнув пальто. А тут Кедді:

— Стривай, Верше. Мамо, а можна, хай Бенджі ще погуляє? Я візьму його з собою.

— Краще хай відійде в теплі, — каже дядечко Маврі. — На сьогодні задосить нагулявся.

— Та обоє краще посидьте в хаті, — каже матінка. — Он Ділсі каже, мороз усе дужче тріщить.

— Ох, мамо, — зітхнула Кедді.

— Та чого й не пустити її, — каже дядечко Маврі. — День просиділа в школі, узаперті. Їй треба подихати свіжим повітрям. Біжи гуляй, Кендейсі!

— Пустити і його зі мною, мамо, — просить Кедді. — Будь ласочка! Ти ж знаєш, як він розпхинькається, коли не пустиш.

— А навіщо ти заговорила при ньому про гульки? — їй мама. — І навіщо взагалі сюди заходила? Аби дати

йому привід, щоб знову мене шарпав? Ти сьогодні досить довго побула на вулиці. Ото краще б сіла та й погралася з ним тут.

— Та нехай провітряться, Кароліно, — каже їй дядечко Маврі. — Ковточок морозяного повітрячка їм не зашкодить. Не забувай: ти маєш берегти свої сили!

— Авжеж! — каже матінка. — Нікому ж невтямки, як я боюся Різдва. Анікому! Я ж не з тих жінок, яким море по коліна. Як би я хотіла бути здоровою — заради Джейсона та дітей!

— Ти роби, що тобі до снаги, а вони хай тебе не хвилюють, — на те їй дядечко Маврі. — Ото біжіть собі, дітки. Тільки ненадовго! А то мама ще розхвилюється.

— Так, сер! — йому Кедді. — Ходімо, Бенджі. Ми знову йдемо надвір!

Позащібала мені пальто, і вже ми й до дверей.

— І як це ти тягнеш маленького на вулицю без черевиків? — каже матінка. — Тут повен дім гостей, а ти хочеш, щоб він розічхався-розсопливився?

— Забула я! — каже Кедді. — Гадала, він ще й не роззувався.

То ми й повернулися.

— Думати головою треба, що робиш, — їй матінка. *Та постій ти спокійно!* — каже Верш. Натягнув мені черевик. — От як не стане мене, то доведеться тобі про нього дбати. — *А зараз тупни!* — каже мені Верш. — Підійди та поцілуй матінку, Бенджаміне.

Підвела Кедді мене до маминого крісла, мама обхопила мені обличчя руками, притисла мене до себе.

— Бідолашне моє дитятко! — каже вона. Тоді відпустила. — Золотко, ви з Вершем добре про нього дбайте!

— Так, мамо, — їй Кедді. Ми вийшли з кімнати. А Кедді й каже:

— Тобі, Верше, йти з нами не треба. Я сама його трішки позабавляю.

— Гаразд, — каже Верш. — На такий холод я не попрусь ні за які втіхи.

То він пішов собі, а ми залишились у вітальні, й Кедді стала навколінці, обняла мене й притислася своїм холодним-яскравим обличчям до мого. Вона пахла деревами.

— Ніяке ти не бідолашне дитятко! Правда ж, ні, не бідолашне? Ти маєш свою Кедді! Чи не маєш?

«Та припини вже ті свої стогони й хлипи! — каже Ластер. — Таке ревище підняв! І не соромно тобі?» Ми пройшли повітку з каретою. А в карети нове колесо.

— Залазь і сиди там нищечком, чекай на маму! — Ділсі мені. Й запхнула мене в ту бідарку. Ті-Пі тримає віжки. — Невтямки мені, чом Джейсон не купить нової коляси, — каже Ділсі. — Діжде, що оця розпадеться під усіма вами одного чорного дня. Глянь, що від коліс лишилося!

Вийшла матінка, вуаль опускає. Якись квіти несе.

— А Роскус де ж? — вона питається.

— Роскус сьогодні не годен і рук підняти, — каже Ділсі. — Ті-Пі незгірш правує.

— Мені страшно, — каже матінка. — Милий Боже! Наче ж так небагато від вас прошу: раз на тиждень дайте мені доброго кучера до цієї коляси! І ніяк не допрошуся...

— Ви ж не гірше мене знаєте, міс Келайн, як Роскуса скрутив гостець: ні в дугу вже Роскус не годиться, — каже Ділсі. — Ну ж бо, залазьте, сідайте! Ті-Пі доведе вас, що той Роскус, незгірш.

— Ой, боюсь! — каже матінка. — З тим дитятком...

Ділсі зійшла на ганок.

— І оте здоровило ви називаєте дитятком? — вона матінці. Й бере матінку за руку. — Таж він дорослий, як Ті-Пі! То ходім уже, якщо ви їдете взагалі.

— Ой, боюсь! — затялась матінка. Та вони таки зішли з ганку, й Ділсі підсадила матінку в колясу. — Втім, так воно й ліпше скінчиться, для всіх нас.

— Чи ж не сором вам отаке говорити? — їй Ділсі. — Знаєте ж бо, яка Квіні сумирна конячка. Аби вона схарпудилась, потрібне щось страшніше за вісімнадцятирічного чорнюка. Таж вона прожила більше літ, ніж він та Бенджі, взяті разом. А ти, Ті-Пі, гляди, не жартуй з Квіні! Везтимеш не так, як бажає міс Келайн, то я напущу на тебе Роскуса! А руки йому ще ж не зовсім покорчило.

— Так, мамо, — їй Ті-Пі.

— Я так і знаю: вскочимо в якусь біду! — каже матінка. — Перестань, Бенджаміне.

— Дайте йому квіточку, — їй Ділсі. — Він квіточки хоче. І тягне руку до квітів.

— Ні-ні! — їй матінка. — Ти ж їх так і розсиплеш.

— А ви тримайте міцніш, — радить їй Ділсі. — Я й висмикну йому однецьку.

Дала вона мені квітку, забрала свою руку.

— Рушайте вже хутчій, — каже Ділсі, — поки не побачила вас Квентіна та не забажала й собі поїхати з вами.

— А де ж вона? — питається матінка.

— Та біля будинку, бавиться з Ластером, — Ділсі їй. — Рушай, Ті-Пі. Правуй, як навчав тебе Роскус.

— Так, ма! — їй Ті-Пі. — Вйо, Квіні!

— Гляди, — каже матінка, — щоб Квентіна не...

— Та вже догляну, — їй Ділсі.

Коляса затряслася по алеї, захрумтіла жорства.

— Ох, страшно мені, що я поїду й лишу Квентіну без нагляду! — каже матінка. — Краще не поїду. Ті-Пі!

Тут ми виїхали за ворота, трясти перестало. Ті-Пі шмагонував Квіні нагаєм.

— Що ти робиш, Ті-Пі! — матінка йому.

— А щоб вона бадьоріше ступала, — каже Ті-Пі. — А то як ми повернемося до повітки, коли вона закуня посеред дороги?

— Повертай назад, — матінка йому. — Я боюсь за Квентіну.

- Тут не повернути, — їй Ті-Пі.
Потім вулиця стала ширша.
- Ну, тут уже можна повернути назад? — каже матінка.
- Гаразд, — їй Ті-Пі. Стали ми повертати.
- Ой, що ти робиш, Ті-Пі! — каже матінка й хапається за мене.
- Та якось же треба повернути? — їй Ті-Пі. — Тпру, Квіні!
- Ми й зупинилися.
- Ти нас перекинеш, — каже матінка.
- То чого ж ви хочете? — допитується Ті-Пі.
- Мені страшно, як ти робиш поворот, — матінка йому.
- Вйо, Квіні! — каже Ті-Пі.
- Їдемо далі.
- Чує моє серце: без мене Ділсі не догляне Квентіни — з нею щось та станеться! — каже матінка. — Нам треба мерщій назад!
- Вйо, Квіні! — гукає Ті-Пі. І пригощає Квіні канчуком.
- Ой, Ті-Пі! — кричить матінка й хапається за мене. Чути тупіт копит Квіні, й яскраві плями попливли обабіч, а тіні від них пливуть у Квіні по спині. Довго пливуть, мов ті яскраві вершечки коліс. Потім залякли з одного боку — де біла тумба з солдатом на ній. А з другого боку все пливуть, але вже не так швидко.
- Матінко, чого вам треба? — питається Джейсон. Він тримає руки в кишенях, а за вухом у нього олівець.
- Ми ідемо на цвинтар, — каже матінка.
- Ну то й з Богом, — їй Джейсон. — Чи ж я вас не пускаю? Ви тільки на те мене й кликали, щоб це мені повідомити?
- Знаю, ти не поїдеш з нами, — матінка йому. — А з тобою я б не боялася так дуже.